

**SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ:
PSYCHOTERAPIA DZIAŁA. JAK?
REFLEKSJE NAD PROCESEM PSYCHOTERAPII**

**KONFERENCJA TRZECH SEKCJI – ORGANIZATORZY: SEKCJA PSYCHOTERAPII
POLSKIEGO TOWARZYSTWA PSYCHOLOGICZNEGO, SEKCJA NAUKOWA
PSYCHOTERAPII POLSKIEGO TOWARZYSTWA PSYCHIATRYCZNEGO
ORAZ SEKCJA NAUKOWA TERAPII RODZIN POLSKIEGO TOWARZYSTWA
PSYCHIATRYCZNEGO. KRAKÓW 24–26 PAŹDZIERNIKA 2014**

Konferencje naukowe organizowane przez trzy sekcje psychoterapii są od lat spotkaniami, mającymi na celu pogłębienie wiedzy w wymiarze teoretycznym, jak i praktyki środowiska terapeutów różnych kierunków. Przedmiotem konferencji były zagadnienia dotyczące sposobu działania psychoterapii. Refleksja i dyskusja licznych specjalistów z różnych szkół i koncepcji uprawiania psychoterapii była okazją do twórczej wymiany własnych doświadczeń w zakresie rozumienia przyczyn oraz mechanizmów zachodzących w procesie psychoterapii. Celem była także lepsza integracja środowiska. Konferencja zgromadziła specjalistów z dziedziny psychiatrii, psychoterapii, psychologii, medycyny, socjologii, teologii, świata medialnego. Przedstawiciele różnych szkół, kierunków, podejść w psychoterapii przez trzy dni, przy udziale ponad 600 osób, przedstawiali swoje poglądy i prezentowali sposoby pracy. Na konferencję składały się: wykłady, dyskusje, warsztaty, prezentacje i plakaty.

Otwarcia konferencji dokonali prorektor ds. Collegium Medicum UJ, prof. dr hab. Piotr Laidler, kierownik Katedry Psychiatrii, prof. dr hab. Józef K. Gierowski, przewodniczący SNP PTP, prof. dr hab. Bogdan de Barbaro. Sesję plenarną „Psychoterapia w Europie – psychoterapia w Polsce” prowadzili dr Mariusz Furgał oraz mgr Iwona Kozłowska-Piwovarczyk. Jako pierwszy zabrał głos prof. Eugenijus Laurinaitis (przewodniczący Europejskiego Towarzystwa Psychoterapeutycznego) na temat „Psychoterapia w Europie 2014”. Wskazał na problem uznania zawodu terapeuty w wielu krajach europejskich. Profesor omawiał (w języku polskim, którego jak zaznaczył nauczył się samodzielnie) główne problemy i wyzwania psychoterapii w Europie. Między innymi poruszył aktualne tematy: ustawodawstwo dotyczące zawodu psychoterapeuty; modele kształcenia na przykładzie niektórych krajów Unii Europejskiej; jak odbywa się oraz miałyby odbywać się szkolenie academic-

---

* Ks. Zbigniew Kulesz, psycholog (asystent w Katedrze Nauk o Rodzinie Wydziału Teologii UWM w Olsztynie).

kie dla zawodu terapeuty; różne formy pomocy psychologicznej oraz psychoterapii; trudności w ujednoczeniu wymogów wobec superwizorów. Prof. Bogdan de Barbaro podjął temat: *Psychoterapia – aktualne problemy*. Odniósł się do sposobu traktowania psychoterapii jako zawodu medycznego lub wręcz przeciwnie „antymedycznego” i tego, czemu ma służyć jej uprawianie. Stwierdził, że psychoterapia jest rodzajem hybrydy. Dlatego istnieje tak wiele modeli psychoterapii. Oddzielną kwestią jest sposób badania procesu psychoterapii. Przypomniał konkludując, że ustawa o zawodzie jest konieczna dla bezpiecznej pracy terapeuty jak i skutecznej pomocy pacjentowi.

Sesja plenarna „Psychoterapia poza gabinetem”, to panel dyskusyjny o charakterze interdyscyplinarnym, który poprowadził prof. Bogdan de Barbaro. Zaproszeni goście to: prof. Halina Grzymała-Moszczyńska – psycholożka kulturowa, ks. Adam Boniecki – redaktor *Tygodnika Powszechnego*, dr n. hum. Bronisław Maj – poeta, filolog, prof. dr hab. Karol Tarnowski – filozof. Rozpoczęcie nastąpiło w zmienionym składzie, w zastępstwie nieobecnego ks. Bonieckiego prowadzący poprosił z sali o Jacka Prusaka. Prelegent dotarł ze spóźnieniem na panel dyskusyjny. Wypowiedzi uczestników ujmowały różne perspektywy spojrzenia na pomoc psychoterapeutyczną. Refleksje na temat spotkań z osobami zaburzonymi psychicznie, z perspektywy kapłana wywołały duże ożywienie oraz zaciekawienie słuchających. W barwny sposób poruszone zostały bardzo poważne kwestie funkcjonowania w praktyce rzeczywistości psychicznej i duchowej w człowieku, który poszukuje u duszpasterza pomocy. Z innej perspektywy, bo filologicznej, przy użyciu poezji podjął temat dr Bronisław Maj. Odwołał się on do twórczości poety Rafała Wojaczka, który popełnił samobójstwo. Wystąpieniem sprowokował do zastanowienia nad kwestiami: czy bez takiego stanu psychicznego poety doszłoby do tworzenia tak przejmującej poezji oraz czy należałoby takie stany leczyć? W dyskusji plenarnej padły uwagi krytyczne ze strony terapeutów wobec takiego rozumienia źródła twórczości.

Podczas trwania konferencji odbyło się w sumie osiem sesji plenarnych, składających się z dwudziestu wystąpień. Miały miejsce cztery sesje tematyczne z osiemnastoma wykładami. Każdemu z uczestniczących stworzono możliwość wyboru z dwudziestu sześciu warsztatów. Podobnie do wyboru były krótkie wystąpienia (prezentacje) w liczbie 25 przedstawione w pięciu grupach tematycznych oraz siedem wystąpień w ramach sesji plakatowej. Każdy z uczestników mógł wziąć udział w trzech spotkaniach. Miał również możliwość uczestniczenia we wszystkich sesjach plenarnych. Z powodu bardzo obszernej i bogatej tematyki omówione zostaną jedynie wystąpienia wygłoszone podczas sesji plenarnych oraz wybrane z sesji tematycznych.

Sesję plenarną „Jak działa psychoterapia” (cz. I) prowadziła mgr Iwona Kozłowska-Piwowarczyk. Złożyły się na nią wystąpienia dotyczące tematów: „Jak działa psychoterapia w grupie psychoanalitycznej, w podejściu psychoanalitycznym, krótkoterminowym psychodynamicznym?”. Z przyczyn osobistych nie przybyła A. Popiel z referatem w podejściu poznawczo-behawioryalnym. Dr n. hum. Jerzy Pawlik podjął temat: „Grupa analityczna: zjawiska i procesy terapeutyczne”. Stwierdził, że fakt uczestnictwa w grupie może zmniejszać poczucie społecznej izolacji pacjenta, dostarczać poczucia oparcia w innych, zmniejszać jego przesadne wyobrażenie o wyjątkowości swojej choroby itp. Są to czynniki ważne ale niespe-

cyficzne. W analitycznej psychoterapii grupowej decydujące znaczenie będą miały zjawiska i procesy odnoszące się do specyficznych uwarunkowań nerwicowych czy osobowościowych zaburzeń pacjenta. Omówił najważniejsze elementy sytuacji terapeutycznej: warunki, w których przebiega leczenie, oparcie komunikacji grupowej na zasadzie swobodnej niekontrolowanej dyskusji, zachodzące w grupie interakcje oraz szczególną rolę terapeuty. Wymienione czynniki stanowią podstawę zjawisk i procesów, prowadzących do wyleczenia pacjenta. Mgr Maciej Musiał (Ośrodek Psychoterapii Psychoanalitycznej Trójmiasto w Sopocie) w wystąpieniu „Psychoanaliza jako leczenie i poznawanie umysłu” podkreślił znaczenie wglądu w przeniesieniu, identyfikację pacjenta z „kontenerującym” obiektem (terapeutą), korektywne doświadczenie emocjonalne. Przypomniał za Hanną Segal, że wyleczenie, to odzyskanie przez pacjenta dostępu do zasobów własnej osobowości, w tym także zdolności do adekwatnej oceny rzeczywistości wewnętrznej i zewnętrznej. We wszystkich działaniach uzyskiwanie wiedzy jest kluczowe. Zagadnienie działania psychoterapii w podejściu krótkoterminowym psychodynamicznym przedstawiła mgr Zofia Miłska-Wrzosińska (Laboratorium Psychoedukacji, Warszawa). Badania z lat 90. XX wieku potwierdzają skuteczność tego nurtu psychoterapii. Podkreśliła znaczenie zaangażowania psychoterapeuty w proces, aby terapia zadziałała. Doświadczenie korekcyjne jest bardziej skuteczne w krótkim terminie. Zapobiega to wytworzeniu patologicznych wzorców. Dzięki temu u pacjenta nie otwiera się tzw. „czas dziecka”, który zaburza relację. Spotkanie zakończono dyskusją dotyczącą trzech zagadnień.

Bezpośrednio po sesji nastąpiło wręczanie przez prof. de Barbaro nagrody im. prof. Stefana Ledera. Dr Cezary Żechowski oraz dr Sławomir Murawiec otrzymali ją za książkę *Od neurobiologii do psychoterapii*. Prof. Furgał i prof. de Barbaro wręczyli certyfikaty nowym psychoterapeutom i superwizorom SNP PTP i SNTR PTP.

Sesję plenarną *Pro memoria* prowadziła prof. Irena Namysłowska. Wystąpienia dotyczyły trzech ważnych postaci w rozwoju psychoterapii. Prof. Jacek Bomba wspominał Marię Orwid, jej trudną drogę do kariery. Wzruszenie nie pozwoliło mu skończyć wystąpienia. Prof. Czesław Czabała wspominał Stefana Ledera, podkreślając jego otwarcie na pacjenta. Dr Michał Wroniszewski omawiał życie Kazimierza Jankowskiego oraz jego wkład w programy socjoterapii oraz wykorzystane doświadczenia z pobytu w USA.

Sesję plenarną „Jak działa psychoterapia” (cz. II) prowadziła prof. Barbara Józefik. Perspektywę terapii *Gestalt* przedstawiała Anna Tanalska-Dulęba (Pracownia Terapii i Rozwoju, Warszawa). Podkreśliła znaczenie relacji terapeutycznej i jej aspekty. Istotne jest bycie obecnym w sposób transparentny, jako psychoterapeuta oraz uważność na pacjenta. Akcent powinien podkreślać relację osób a nie pełnienie ról. Psychoterapia działa przez spotkanie – dialog.

W ujęciu systemowej terapii rodzin temat podjęła prof. dr hab. Irena Namysłowska (Warszawski Ośrodek Psychoterapii i Psychiatrii). Terapia rodzin jest dialogiem między rodziną – systemem w kryzysie, a terapeutą – systemem desygnowanym do udzielania pomocy. Przypomniała, że przeniesienie i przeciwprzeniesienie są ważne w terapii rodzin, choć długo ich znaczenie dla procesu terapii było pomijane. Rodzina „uczy się” myślenia systemowego, ma szansę powiązać dysfunkcję jednego z członków rodziny (tzw. identyfikowanego pacjenta) bardziej z relacjami

w systemie, niż z jego indywidualną problematyką lub chorobą. Na zakończenie użyła metafory oddającej działanie psychoterapii – „Niewypowiedziane staje się wypowiedzianym, szept staje się głośny, niektóre okna zostają otwarte, podobnie jak drzwi zamkniętych szaf, a rodzina swobodnie może kontynuować zatrzymaną wędrówkę po kole cyklu życia”. Dr n. hum. Katarzyna Walewska (Wydział Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego) wystąpiła z wykładem „Jak działa psychoterapia w podejściu psychoanalitycznym?”. Istnieje zgodność od czasu Freuda, że psychoterapia jest to leczenie zaburzeń psychicznych poprzez zmianę psychiczną i pod wpływem działania psychologicznego. Autorka omówiła ważniejsze modele dynamiki procesu zmiany w psychoanalizie. W swoim modelu podkreśliła znaczenie osobowości terapeuty, która jest narzędziem jego pracy. Omówiła pięć składowych procesu psychoanalitycznego. Z punktu widzenia terapii integracyjnej prof. Jerzy Mellibruda (Katedra Psychologii Uzależnień, Przemocy i Sytuacji Kryzysowych, Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej, Warszawa) wygłosił referat „Zmiana i proces psychoterapii – poszukiwanie integracji teorii i metod oraz nowe wyzwania”. Profesor stwierdził, że podziały na szkoły tracą na ważności i stają się archaiczne. Ważne jest poszukiwanie odpowiedniej integracji. Dla rozumienia pacjenta bardziej użyteczna okazuje się empatyczna wyobraźnia terapeuty niż wierność wobec klasycznych teorii. Uzyskiwanie przez pacjenta w trakcie psychoterapii doświadczeń tworzących zmiany osobiste jest najważniejszym zadaniem. Psychoterapeuta coraz częściej staje przed wyzwaniem wypracowania własnego stylu pracy psychoterapeutycznej, w którym elastycznie korzysta z zasobów różnych podejść.

Wykład prof. dra hab. Andrzeja Czernikiewicza „Psychoterapia w Hollywood” wypełnił aulę. Prelegent na przykładzie wybranych filmów omawiał sylwetki psychiatrów, psychoterapeutów, pacjentów oraz zaburzenia psychiczne. W ciągu 45 minut w sposób zajmujący, z krótkimi projekcjami filmów zainspirował do pytań oraz refleksji. Podkreślił, że w filmach dominuje psychoanaliza, jako kierunek psychoterapii, rzadko jest ukazywana diagnoza psychologiczna, wskazał plusy i minusy portretowania psychopatów. Nagrodzony został huczными brawami za ciekawy i kreatywny wykład. Na zakończenie drugiego dnia odbyło się walne zebrania Sekcji SNP PTP i SNTR PTP.

Sesja plenarna w następnym dniu odbyła się, jako panel dyskusyjny dotyczący „Gender w psychoterapii”. Wprowadzenia zatytułowanego „Gender – Lekcja do odrobienia” dokonała prof. n. hum. Barbara Józefik. Ideologizacja dyskursu związanego z rozumieniem kobiecości/męskości utrudnia swobodne i krytyczne zapoznanie się z dorobkiem refleksji nad definiowaniem i wyznacznikami kulturowej tożsamości płciowej. Niepoddane refleksji aspekty własnej kobiecości/męskości przez terapeutę/terapeutkę mogą modyfikować istotnie przebieg terapii oraz jej wyniki. Jako pierwszy dr n. med. Daniel Bąk (Pracownia Psychologiczna JA-TY, Warszawa; Program Pomocy Psychologicznej i Rozwoju Osobistego dla Osób LGBTQ „Tęczówka”, Warszawa) poprowadził wykład „Sprawnie czy przyjemnie? Czyli o tym, że seks i seksualność mają *gender*”. Heteronorma jest ufundowana na założeniu o istnieniu dwóch – i tylko dwóch – tożsamości genderowych (genderów): kobiecej i męskiej, mających stanowić naturalną konsekwencję istnienia dwóch typów ciała: kobiecego i męskiego. W rzeczywistości istnienie takiej zależności nie jest naturalne, a naturalizowane. Tożsamości genderowe: kobieca i męska, są konstruktami

społeczno-kulturowymi, a więc narracjami na temat kobiecości i męskości, tworzonymi w danym społeczeństwie, w określonym czasie historycznym. Dotyczy to nas wszystkich, zarówno psychoterapeutek/ów, jak i klientek/ów. Wśród wielu właściwości ciała najbardziej w naszej kulturze eksponowane i stabuizowane zarazem to: seks i seksualność. Opisywane w referacie zależności mogą mieć wpływ na sposób i zakres pomocy, niesionej przez psychoterapeutki/-ów klientkom/-om, w ich trudnościach z obszaru seksualności, genderu i seksu. Dr n. hum. Joanna Pietrzak podjęła zagadnienie: „Problemy płci psychologicznej w interakcjach międzyludzkich”. Płeć psychologiczna wpływa na interakcje międzyludzkie na różne sposoby – przyczynia się do tego, jak my się zachowujemy oraz jak inni nas odbierają. Nie można jej utożsamiać z płcią biologiczną, wyglądem, osobowością, ani rolą społeczną. Płeć psychologiczna jest funkcją przekonań o tym, jakie cechy są przypisywane kobietom i mężczyznom w społeczeństwie, a więc zależy zarówno od kultury, jak i doświadczeń danej jednostki. Wskazując wyniki badań podała między innymi, że następuje zmiana płci psychologicznej na przestrzeni lat. U kobiet męskość wzrasta u mężczyzn nic się nie zmienia. Wskazała również, że aprobatą jest najsilniejszym narzędziem kontroli w utrzymaniu stereotypów. Ks. dr Jacek Prusak (Instytut Psychologii Akademii „Ignatianum”, Kraków) prowadził wykład pt. „Chrześcijaństwo wobec *gender*”. Słowo „gender” stało się pojęciem, które przeniknęło do świadomości społecznej w Polsce za sprawą aktywności medialnej środowisk związanych z Kościołem katolickim. W debacie publicznej nabrało ono znaczenia negatywnego („genderyzm”, „ideologia gender” itp.), i stało się pojęciem zbiorczym do opisu wszelkiego typu zagrożeń społecznych. W wystąpieniu autor zarysował historyczne uwarunkowania ambiwalentnego rozumienia płci społeczno-kulturowej w Kościele katolickim z zaznaczeniem miejsc spornych oraz przestrzeni dialogu z naukami o *gender* (*gender studies*). Spotkanie zakończono krótką dyskusją.

Sesję plenarną „Jak działa psychoterapia? Perspektywa badawcza” prowadził dr n. med. Mariusz Furgał. Dr n. hum. Szymon Chrzastowski (Katedra Psychologii Klinicznej Dziecka i Rodziny Wydział Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego) w wystąpieniu „Dlaczego niektórzy psychoterapeuci są sceptyczni wobec terapii opartej na dowodach (EBP)?” omówił główne założenia praktyki terapeutycznej opartej na dowodach. Podejście to znajduje coraz większą popularność w psychiatrii oraz psychoterapii. Przedstawił zarówno zalety, jak i jego ograniczenia. Szczególna uwaga została poświęcona niektórym źródłom sceptycyzmu psychoterapeutów wobec EBP. Przedstawił współczesne trendy rozwoju tego podejścia. Wysunął postulaty: aby złożoność zjawiska nie stawała się powodem do zaniechania badań; stworzenie standardów przy publikacjach nowych metod terapeutycznych. Poddał zastanowieniu czy w kontrakcie należałoby informować czy nie – o konsekwencjach ubocznych psychoterapii? Mgr Anna Król-Kuczkowska (Pracownia Psychoterapii HUMANI, Poznań) prowadziła wykład „O mentalizacji i micie neutralności”. Przez długi czas klasyczna interpretacja w psychoterapii uznawana była za podstawowe narzędzie pracy – zwłaszcza w kontekście docierania do nieświadomości. Naukowcy i badacze, jak np. Allan Schore, Mark Solms, Daniel Stern czy Edward Tronick dowiedli, że proces psychoterapii nie tylko jest współtworzony przez obie strony relacji, ale również oddziałuje zarówno na pacjenta, jak i terapeutę – w sposób świadomy i nieświadomy. Pojawiły się również takie nurty, choćby praca w opar-

ciu o mentalizację, narzucająca terapeutę dość aktywną i otwartą rolę w procesie terapeutycznym i wymagająca od niego wyjścia poza wycofaną, neutralną pozycję. Istotna jest relacyjność psychoterapii szczególnie w kontekście współtworzenia zmiany, procesów mentalizacji i zjawisk przywiązaniowych. Wiąż i mentalizacja są to ściśle powiązane systemy.

Dr n. hum. Rafał Styła (Katedra Psychopatologii i Psychoterapii (Wydział Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego) podjął temat „Czy psychoterapia może być jeszcze bardziej skuteczna? Co podpowiadają nam na ten temat wyniki badań naukowych?” Była to refleksja nad procesem terapii. W sposób fachowy i zwięzły przedstawił pytania i wyniki najnowszych badań w tym obszarze. Czy psychoterapia może być jeszcze bardziej skuteczna tak jak np. wyniki w sporcie? Niektóre z wyciągniętych wniosków to między innymi stwierdzenie, że psychoterapia może być bardziej skuteczna ale nie dlatego, że istnieje idealna metoda. Postęp naukowy w tej dziedzinie nie przekłada się na terapię opartą na dowodach. Nowe techniki nie prowadzą do zmiany efektywności. Efektywność w psychoterapii jest stała. Ważny jest związek między zdolnością do komunikacji z pacjentem a zmianą w psychoterapii ich pacjentów. Autor dokonał fachowo i sprawnie przeglądu i krytycznej analizy możliwych źródeł wzrostu efektywności psychoterapii. Wystąpienie nagrodzono długimi oklaskami.

Sesję plenarną „Co nowego w psychoterapii?” prowadził dr Maciej Pilecki. Prof. Katarzyna Schier (Katedra Psychologii Klinicznej, Uniwersytet Warszawski) w wykładzie „Psychoterapia «dorosłych dzieci»: czyli osób, które doświadczyły odwrócenia ról w rodzinie” przedstawiła rozumienie zjawiska *parentyfikacji*, czyli odwrócenia ról w rodzinie. Scharakteryzowała emocjonalne, instrumentalne oraz seksualne odwrócenie ról czyli sytuację. Przedstawiła tezy na temat istoty psychoterapii osób, które doświadczyły odwrócenia ról w rodzinie. Cechy specyficzne psychoterapii zilustrowała przy pomocy przykładu klinicznego zamieszczonego w książce *Piękne brzydactwo*. Dr Cezary Żechowski (Katedra Psychologii Klinicznej UKSW; Ośrodek Psychoterapii i Badań nad Więzią, NTPP, IPP, PTPP, Warszawa) wygłosił wykład „Od interpretacji do intersubiektywności”. W modelu psychoanalizy, zwanym modelem popędowym, podstawowym obszarem badań są procesy emocjonalno-motywacyjne oraz możliwości regulacyjne jednostki, które ściśle wiążą się z jej rozwojem oraz jej indywidualną historią życia. W trakcie rozwoju psychoanalizy model popędowy został uzupełniony o model relacyjny, w którym podkreśla się znaczenie świadomej i nieświadomej relacji pomiędzy osobami w regulowaniu i przetwarzaniu emocji, kontroli impulsów, empatii, wglądzie i refleksyjności. Codzienna praktyka terapeuty psychodynamicznego oscyluje zwykle pomiędzy jednym i drugim modelem terapii.

Dr Gustaw Sikora (London Clinic of Psychoanalysis, praktyka prywatna, Londyn) wystąpił z odczytem „Parę uwag o przymusie powtarzania, kluczowym zagadnieniu dla osiągnięcia zmiany w terapii psychoanalitycznej”. Przymus powtarzania, jeden z kluczowych conceptów Freuda, ciągle w dużej mierze pozostaje nierozwikłaną zagadką. Kwestia ta jest odmiennie podejmowana i wyjaśniana przez różne szkoły psychoanalityczne. Szczególną uwagę prelegent poświęcił stanowiskom Josepha Sandlera i jego uczniów oraz współczesnym kontynuatorom tradycji Kleinowskiej w psychoanalizie. Odniósł się do kluczowej różnicy zdań dotyczącej

roli popędu śmierci w przymusie powtarzania. Zwrócił uwagę na koncepcje neurobiologiczne, szczególnie wynikające z prac Fristona i jego zespołu, rzucające nowe światło na teorie popędów.

Konferencja przyczyniła się do lepszego rozumienia działania psychoterapii w praktyce poszczególnych kierunków oraz szkół terapeutycznych. Skupia uwagę postępująca specjalizacja oraz trudność w stosowaniu badań nad czynnikami działającymi w procesie psychoterapii. Nowym wyzwaniem może się okazać postępująca specjalizacja szczegółowych poziomów wiedzy terapeutycznej oraz wyłonienie czynników odpowiedzialnych za skuteczność jej działania. Może cieszyć wnikliwość oraz otwartość na siebie poszczególnych kierunków psychoterapii. Wzrastają wymagania wobec kompetencji psychoterapeutów oraz wzrasta ich świadomość odpowiedzialności za pracę. Konferencja potwierdziła przez fakt dużej liczby uczestników potrzebę wymiany doświadczeń. Profesor de Barbaro zakończył konferencję zapraszając wszystkich za rok na kolejne spotkanie.

**A REPORT ON THE SCIENTIFIC CONFERENCE:
*PSYCHOTHERAPY WORKS. HOW?
THOUGHTS ON THE PROCESS OF PSYCHOTHERAPY***

SUMMARY

The conference of the three sections. Organizers: The Psychotherapy Section of the Polish Psychology Society, the Scientific Section of Psychotherapy of the Polish Psychiatric Society and the Scientific Section of the Therapy of Families of the Polish Psychiatric Society. Cracow 24–26 October 2014

**EIN BERICHT VON DER WISSENSCHAFTLICHEN KONFERENZ:
*DIE PSYCHOTHERAPIE FUNKTIONIERT. WIE?
EINIGE REFLEXIONEN ÜBER DIE PSYCHOTHERAPIE***

ZUSAMMENFASSUNG

Die Konferenz der Drei Sektionen: Sektion der Psychotherapie der Polnischen Gesellschaft für Psychologie, Wissenschaftliche Sektion der Psychotherapie der Polnischen Gesellschaft für Psychiatrie und Wissenschaftliche Sektion der Familientherapie der Polnischen Gesellschaft für Psychiatrie.

Krakau, vom 24. bis zum 26. Oktober 2014